

שואל פרק שלשה ועשרים שבת

קנב.

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

של צים הכסא. מתוך יסורין: של פירות. כגון ריש חרדל: הכסלים. ליפלאנק"ש: והללעות. שהן שומרין בני המעיים ומיותו של אדם וסוגרין צדדים: אלו שוקיים. שכוו של אדם נסמך עליהם: לצי אציון. מקום העשוי להמוכח שם לדוקים וצייתוסים^ט עם ישראל במקראות: עור סגל. הדר נעשה שלג כלומר ראשי לזן: סחרוני גלדין. סביבותיו של הר מלאו קרח כלומר שפמי וקני הלציו: כלצו לא נחצין. קולי אינו נשמע: טחנורי השינים: אדלא אצידנא נחישנא. אחר מה שלא אצד ממני אני מפשפש. מרוב זקנה אני הולך שחוח ומנענע וגדלה כמי שמצקש דינר הנאצד לו: סרפי טצא מתלם. טוידס צ' הרגלים של ימי חרות מג' של זקנה שצריך משענת עם רגליו: ווי לה. חבל עליה כלומר יש לו להתאונן ולצטוק ווי ההולכת ואינה חוזרת: כלילא דוורדא. נזר של וורד: חילפי. אורטיט^ט: דוק צככי ופסחא צניגרי. אכול הרצה ותמלא האילה פספיעומין שיחוך כחך. דוק כמו אכלה מדקא (ומלא^ז) לשון כוסס: שרי שקי. פתח פיד: גוזא. סריס ודדוקי היה: מהכא לקרחינא כמה סוי. כמה מהלך יש מכהן עד הקרת. ולהקניטו על קרחתו נמכוון: כמהכא לגווינא. כמו שמכאן עד הסריס: אמר ליה דדוקי צרחא קרחא צחרצעה. שהקרת לקוח צחרצע. צרחא קרחא הוא עז על שם שאינו מלוזש צלמר כחל קרוי קרחא: אמר ליה. רבי יהושע: עיקרא שליפא. שה שציליו עקורים ותמוקין לוקחין צשמה: חוויא. קרחא מלויניא. אמה הקרח צמריצה אמה צלח עמדי צמריצה: אמר לו רבי יהושע עיקרא שליפא סוכה. אמה הסריס להקניטני ולהמוכח עמי צלח: לא הקצננו פניך.

לא הקצלת פני. ודרך ענוה קאמר ליה: סלעים. קטנים נעשו גבוהים שזקנתי: קרובים. נדמין לי כרחוקים: שפים נעשו לי שלש. שצריך אני משענת: משים שלום צדיים. אבר תשמיש: לישנא אחריתא קרובים נעשו רחוקים. מרוב חלשות של אדם כשמוקין לרץ להרחיק רגליו זה מזה: שאינו עומן. שאין בני מעיו טומאין אכילתו: קורקבן. הוא המסס שקורין צינפיל^ז: כל צנום השיר. כל קולות של שיר הייין ליה שמה: שדעקן של זקנים משפוט. דכתיב האדע צין טוב לרע וזקנה מרובה קאמר: מפרפטות. מתצקעות. כמו מנעל המרופט (לעיל דף קמא): מסככדות. כמו ולאזני הכבד (ישעיה ו): שטוף. כמו סוס שטוף צמלמה (ירמיה ח) להוט אחר הדבר וידוף: ועס זקנים יקת. וע"כ מדקשי קראי אהדי מד מתוקס צחכמים ומד צוקני השוק: מגצוה ייראו. יראים הם הזקנים מגצושים צדכרים ואומרים גבוהים הם: סופים. פחדים: וינאץ השקד. אילן של שקדים יצין ויהיו צולטין לניס שלו: זו קיבוסם. עס של הנקרא שהיך תקוע צו צולט ויואל מרוב תשות כחו: ויפסנל הסג. דומה עליו כסבל משא כבד: וספר האציונה. מצטל התאווה חממת תשמיש: פסיק סידרא. מסדר פרשיות של פסוקים: גניד ואיסת. רב: חמדיה. תלמודו: זו אשה. רוב פשמיס ליה גורמ המנך לא הימה ראויה להתאווה לה שהיא כחמת מלאה מיאוס והכל ראים אחריה: מדור לפי כבודו. מדלא כתיב אל צים העולם ש"מ כל אחד ואחד לצים המוכן לו: צשער אחד. אף כלן הכל ממס צענין אחד: צאדס עושה צילודם. רוב פשמיס: משחירימ פניו. ממש כמו: שאין לו מנחמים. אין לו אצלים שיהו צריכין לנחמו: צמקומו. צמקוס שמת שם: כל

ישל בית הכסא רעות של סם ושל שחוק ושל פירות יפות יביום שיוועו שומרי הבית והתעוהו וגו' ביום שיוועו שומרי הבית אלו הכסלים והצלעות והתעוהו אנשי החיל אלו שוקים ובטלו הטוחנות אלו שינים וחשבו הרואות בארובות אלו עינים א"ל קיסר לר' יהושע בן חנניה מ"ט לא אתית לבי אבידן א"ל מור תלג סחרוני גלידין כלבוהי לא נבחין טחנורי לא טוחנין בי רב אמרי אדלא אבידנא בחישנא^ה תניא רבי יוסי בר קיסמא אומר טבא תרי מתלת ווי לה לחדא דאולא ולא אתיא מאי היא א"ר חסדא ינקותא כי אתא רב דימי אמר ינקותא כלילא דוורדא סבורא כלילא^ה דחילפא תנא משמיה דרבי מאיר דוק בככי ותשכח בניגרי שנאמר^ב ונשבע לחם ונהיה טובים ורעה לא ראינו א"ל שמואל לרב יהודה^א שיינא שרי שקיך ועייל לחמך עד ארבעין שנין מיכלא מעלי מבאן ואילך עד משתי מעלי א"ל ההוא גוואה לר' יהושע בן קרחה מהכא לקרחינא כמה הוי א"ל כמהכא לגווינא א"ל צדוקי ברחא קרחא בארבעה אמר ליה^ה עיקרא שליפא בתמינא חזייה דלא סיים מסאניה א"ל דעל סום מלך דעל חמור בן חורין ודמגעלי בריגלוהי בר איניש דלא הא ולא הא דחפיר וקביר טב מיניה א"ל גווא גווא תלת אמרת לי תלת שמעת הדרת פנים זקן שמחת לב אישה^ג נחלת ה' בנים ברוך המקום שמנעך מכולם א"ל קרחא מצויינא אמר ליה עיקרא שליפא תוכחה א"ל רבי לר' שמעון בן חלפתא מפני מה לא הקבלנו פניך ברגל

כדרך שהקבילו אבותי לאבותיך א"ל סלעים נעשו גבוהים קרובים נעשו רחוקים משתים נעשו שלש משים שלום בבית בטל: יוסגרו דלתים בשוק וגו' אלו נקביו של אדם בשפל קול הטחנה בשביל קורקבן שאינו טוחן ויקום לקול הצפור שאפילו צפור מנערותו משנתו וישחו כל בנות השיר שאפילו^ה (קול שירים ושירות) דומות עליו כשוחה ואף ברזולי הגלעדי אמר לדוד^ה בן שמנים שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע מכאן שדעותן של זקנים משתנות אם ישעם עבדך את אשר אוכל ואת אשר אישתה מכאן ששפתותיהן של זקנים מתרפמות אם אשמע עוד בקול שרים ושרות מכאן שאזניהם של זקנים מתכבדות אמר רב ברזילי הגלעדי שקרא הוה דהויא אמתא דהויא בי רבי בת תשעין ותרתינן שנין והות טעמא קודרא רבא אמר ברזילי הגלעדי שטוף בזמה הוה^ה וכל השטוף בזמה^ה זקנה קופצת עליו תניא רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר "תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר^ה ביששים חכמה ואורך ימים תבונה ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן שנאמר^ה מסיר שפה לגאמנים ומעם זקנים יקח^ה גם מגבוה ייראו שאפילו גבשושית קמנה דומה עליו כהרי הרים ותחתיהם בדרך בשעה שמהלך בדרך נעשו^ה (לו^ה) תוהים וינאץ השקד זו קליבוסת ויסתבל החגב אלו עגבות ותפר האביונה זו חמדה רב כהנא הוה פסיק סידרא קמיה דרב כי מטא להאי קרא נגיד ואתנח אמר ש"מ בטל ליה חמדיה דרב אמר רב כהנא מאי דכתיב^ה כי הוא אמר ויהי כי אשה הוא צוה ויעמוד אלו בנים תנא אשה חמת מלא ציאה ופיה מלא דם והכל רצין אחריה^ה כי הולך האדם אל בית עולמו א"ר יצחק "מלמד שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו משל למלך שנכנס הוא ועבדיו לעיר כשהן נכנסין כולן בשער אחד נכנסין כשהן לנין כל אחד ואחד נותנין לו מדור לפי כבודו ואמר רבי יצחק מאי דכתיב^ה כי הילדות והשחרות הכל דברים שאדם עושה בילדותו משחירים פניו לעת זקנתו ואמר רבי יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנאמר^ה אך בשרו עליו יכאב אמר רב חסדא נפשו של אדם מתאבלת עליו כל שבעה שנה ונפשו עליו תאבל וכתיב^ה ויעש לאביו אבל שבעת ימים אמר רב יהודה ימת שאין לו מנחמין הולכין^ה בני אדם ויושבין במקומו ההוא דשכיב בשבבותיה דרב יהודה לא היו לו מנחמין כל

דברי הסריס הם שנקשו להודיעו כי השלוק ביוקר יותר מן הקרת, ילמדנו רבינו, איקא שליפא בחמינא, פי' עוד חיש נתוק ביצים בשמונה כספים, שמבקשין אותו לעשותו נודות של שמן, חזייה דלא מסיים מסאניה, פירוש ראוהו יתף כר, א"ל קרחא מצוי, פי' א"ל קרחא מריבה תחרות, כדכתיב הן לריב ומצה וגו'. השיבו ר' יהושע תיש נתוק תוכחה, אינן דברי ריב אלא דברי תוכחה. מפני מה לא הקיבלנו פניך, למה לא באת אלינו להתראות פנים. מיכן ששפתותיהן של זקנים מתרפמות. פי' מתרפמות, משרוככות והוא מתרופפת אינן מתאמצת להסתם הפה בחזקה. גבשושית, פי' כקטן של עפר. קליבוסת, פירוש (מן) [בין] הפקוקלות, ומפורש כאילו טרפות תרבא דאקליבוסתא. ותפר האביונה זו חמדה, כמו בטלה ממנו תאות אשה. פי' טולגנא, כמו על שאין בה ממש.

מח א"מ מ"י פ"ד מהלכות
שמות הל"ע טור
ש"ע אורח סימן רמ סעף
יד:
מ"ב ב"מ פ"ב מהל' אכל
ד הלכך ד קמט עשין ד
טו"ש"ע י"ד ש"י ש"י סעף
ג וברכך אלפס מ"ק פ"ג
דל"ז א' ובראש ש"ס סימן
פ"ט:

תורה אור השלם

- ביום ששענו שמרי הבית והתעוהו אנשי החיל לקשר למלכת השמים ודחיקו לה נסכים כאשר עשיתו אגרות ואבתיו מלכיתו ושריו ברגי ידוהיה ובהצות ירושלם ונשבע לחם ונהיה טובים ורעה לא ראינו ויהיה מד יו דהצ צולטן וי' בנים שקר פרי דבסור תחילס כבו ג 4 וקסור דלמיס בשוק בשפל קול שחנורי וקסין לקול הצפור וישחו כל בנות הטחנה: קהלת יד 5 בן שמנים שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע אם ישעם עבדך את אשר אכל ואת אשר אשתה אם אשמע עוד בקול שרים ושרות וקסור ידוהיה עבדך עד למשא אל אדני תהליך: שמואל ב יט לו 6 ביששים חכמה וארך ימים תבונה: איוב יב כי 7 מסיר קופת לאקנים וישעם זקנים יקח:
- איוב יב 8 גם מנבה קראו ותחתיהם בדרך וינאץ השקד ויחללנו חזקב ויחפר ימיס תבונה: איוב יב כי 9 יעש לאביו אבל שבעת ימים: בראשית ג י
- קהלת יא 11 אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאכל:
- איוב יד כב 12 וקצו עד צן וקאסד אשר בעבר הדרך ויספרו שם מספר גדול וקבר מאד ויעש לאביו אבל שבעת ימים: בראשית ג י

רב נסים גאון

אמר לה סלעים נעשין גבוהים. כמו שנאמר אח"כ שאפילו בגבשושית קמנה דומה עליו כהרי הרים. ושאר הענין פירושהו במקצת ההגדה וכן אמרו, ורחוקים נעשו קרובים אלין עיניא דהוון מיתאן חרוקון אף מקורב ליתונן חמאן, קרובים נעשו רחוקים אלין אדניא דהוון שמעין בחד זמן כדו אף במאה זמינן ליתונן שפעין, ב' נעשו ג' חטאות ותרין ריגילא, משים שלום בבית בטל זו תאוה שהיא מלצה שלום בין איש לאשתו.

(א) מפי ד"א וזוטא פ"י, (ב) נפי עיני קמטוניס ערוך, (ג) [עליל לה]. כרמל נה, עיניו נה. מגיה טו: ר"ה כד: כמחשבו י"ד: נג. קדושין לג: גיטין ע"א: צ"ק יד: טג: לו: צ"צ קל: ע"ז טג: מטהרין פ: כריתות יט: מה: י"ח. סה: (ד) [צ"ל אוקא ע"י ערוך], (ה) [צ"ל קול שרים ושרות], (ו) [תפנית ה:], (ז) [קנים ספ"ג ע"ש] ונמפסח, (ח) [מרטס של יסוד וזוטא ערוך], (ט) ע"י מ"ר וקולא פ"י י"ח, (י) צ"מ פ"א: (י"א) כריתות י"ח: לעיל י"א, (י"ב) כנא: שם המינים והסמנים,

הגהות הב"ח

(א) גמ' נעשה לבו מוסיס מוסיס וינאץ השקד:

לעני רש"י

ליפלאנק"ש [פסלנ"ש]. כסלים (השחרות) הפנינים של היד סמון כלחיה. אורטיט^ט. סרפוס. צינפיל^ז. הקיבה השלישית של מעלי גידה. הנק"א. יד.

רבינו חננאל

א"ל קיסר לר' יהושע מ"ט לא אתית לבי אבידן. פי' בי אבידן, בית שמתקבצין שם החכמים ונושאין ונותנין דבריו כל אומה ולשון. השיבו ר' יהושע טור תלג, סחרוניו גלידין, כלבוהי לא נבחין, טחנורי לא טחנין, כבי רב אמרי (או לא) אורא או דן פי' (בו) [אדלא] אבדן בחושאן, ואירשוהו הדר כסהו שלג דדומה האדם להר, כלומר ראשו וסבוכותיה, וסבוכותיה שחן הלחיים נעשו גלידין והוא הקרח שנקרא גליד, והגרוק והלשון אינן מומיין קול, כבי שחן העינים אינן טוחנין המאכל. אדלא אבדן בשנא, כלומר הוקן שאינו מוכיב מה כספניו מתיירא שמו יכה ראשו באבן או כביוצא בה, וממשש בידו ונראה כאילו ממשש בדבר שאבד לו והוא כמין ממשש הוקן מה שלא אבד. טבי תרי מתלת. פי' יותר הוא טוב המהלך על בי גליו מן הוקן שצריך משען כגון מקל או כשט להישען עליו והוא כמו רגל לשיש. חבל על דאולא ולא אתיא. פי' הבחורות הולכת כשיוקין האדם ואינה חוזרת אליו. ינקותא כלילא דוורדי. הבחורת כיצד של וורד ריחו נודף, ושל זקנה כחו של חילף שחרות מאר דוק בככי ותשכח בגינא. טוחן בככי בשיניים, כלומר אכול כן שיהיה לן כח הולך ברגליה. א"ל ההוא גווא, חתך הטרות והוא סריס. א"ל ל' יהושע בן קרחה מהכא לקרחינא כמה, כמא, בישק להודיעו שהוא קרח וחזקו לו דברים כמלעיו. והשיבו ר' יהושע^ה כמו הכא לגווינא, כלומר אתא גווי. עוד אמר ליה ברחא קרחא בארבע, פי' (ואו) [צור] כשש גדול ב' ד' השבו ר' יהושע (דהבדים ומיתין שגם איליו

דברי הסריס הם שנקשו להודיעו כי השלוק ביוקר יותר מן הקרת, ילמדנו רבינו, איקא שליפא בחמינא, פי' עוד חיש נתוק ביצים בשמונה כספים, שמבקשין אותו לעשותו נודות של שמן, חזייה דלא מסיים מסאניה, פירוש ראוהו יתף כר, א"ל קרחא מצוי, פי' א"ל קרחא מריבה תחרות, כדכתיב הן לריב ומצה וגו'. השיבו ר' יהושע תיש נתוק תוכחה, אינן דברי ריב אלא דברי תוכחה. מפני מה לא הקיבלנו פניך, למה לא באת אלינו להתראות פנים. מיכן ששפתותיהן של זקנים מתרפמות. פי' מתרפמות, משרוככות והוא מתרופפת אינן מתאמצת להסתם הפה בחזקה. גבשושית, פי' כקטן של עפר. קליבוסת, פירוש (מן) [בין] הפקוקלות, ומפורש כאילו טרפות תרבא דאקליבוסתא. ותפר האביונה זו חמדה, כמו בטלה ממנו תאות אשה. פי' טולגנא, כמו על שאין בה ממש.